

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MADANIYAT VAZIRLIGI

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O'ZBEKISTON DAVLAT
SAN'AT VA MADANIYAT INSTITUTI**

“Tasdiqlayman”

**O'zbekiston davlat
san'at va madaniyat
instituti rektori**

2025-y

“Kelishildi”

**O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va
innovatsiyalar vazirligi**

“18”

“Kelishildi”

**O'zbekiston Respublikasi
Madaniyat vazirligi**

“17” *april* 2025-y

**KASBIY (IJODIY) IMTIHONLAR DASTURI
VA BAHOLASH MEZONI**

**60211100-Aktyorlik san'ati: maqom teatr aktyorligi
ta'lim yo'nalishi uchun**

- 1. An'anaviy qo'shiqchilik, vokal va sahna nutqi fanlaridan**
- 2. Aktyorlik mahorati fanidan**

Toshkent-2025

Dastur O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Badiiy, uslubiy kengashida ko'rib chiqilgan va ma'qullangan. 2025-yil 30 may 10-sonli majlis bayoni.

Tuzuvchilar:

R.Usnatov	-	O'zDSMI "Musiqali teatr san'ati" kafedrası mudiri, professor v.b.
Sh.Muhammadiyev	-	O'zDSMI "Musiqali teatr san'ati" kafedrası dotsenti

Taqrizchilar:

M.R.Yusupova	-	O'zDSMI "Estrada va ommaviy tomoshalar san'ati" kafedrası professori, san'atshunoslik fanlari nomzodi
A.S.Bekjonov	-	O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist, "Estrada va ommaviy tomoshalar san'ati" kafedrası dotsenti

Kirish

60211100 – Aktyorlik san’ati (maqom teatr aktyorligi) bakalavriat ta’lim yo’nalishiga kiruvchi abituriyentlarning kasbiy (ijodiy) imtihoni dasturi hujjatlarini qabul qilish va kirish imtihonlar “O‘zbekiston Respublikasi Oliy o‘quv yurtlariga qabul qilish qoidolari”ga muvofiq o‘tkaziladi.

Ixtisoslik bo‘yicha kirish imtihonlar har bir ixtisos uchun ta’kidlangan qabul talablariga muvofiq ravishda o‘tkaziladi.

Ixtisoslik bo‘yicha imtihon o‘tkazilishining ketma-ketligi har bir Oliy o‘quv yurtining qabul komissiyasi tomonidan o‘rnatiladi va har yili qabul qilish qoidolari ko‘rsatiladi.

60211100 – Aktyorlik san’ati (maqom teatr aktyorligi) bakalavriat ta’lim yo’nalishiga o‘qishga kirayotganlar ijodiy va tashkiliy ishlarga qobiliyatli hamda asarni tanlash va sahnalashtirilishda zaruriy jihatlarni aniqlay oladigan bo‘lishi kerak.

Fanning maqsadi va vazifalari

60211100 – Aktyorlik san’ati (maqom teatr aktyorligi) bakalavriat ta’lim yo’nalishda kasbiy (ijodiy) imtihonlar abituriyentlarning aktyorlik mahorati layoqatini ijodiy sinovlar orqali amaliy ko‘nikma va malakalarini aniqlash maqsadida o‘tkaziladi.

Fanning vazifasi – abituriyentlarga mazkur soha bo‘yicha zamonaviy ta’lim metodlari orqali bilim berish, rol konsepsiyasini anglatish, ijro etayotgan materialida janr, xarakter, ifodaviy vositalardan foydalanishni o‘rgatishdan iborat.

Abituriyent bu bosqichda quyidagi dasturlarni tayyorlashi lozim;

- 1) mumtoz an’anaviy qo‘shiqlardan namunalar (maqom, katta ashula, klassik avjli qoshiqlar);
- 2) ariya (biron bir milliy musiqali dramadan qahramon ariyasi);
- 3) mumtoz g‘azallardan namunalar (Navoiy, Bobur, Nodirabegim va boshqa ijodkorlar g‘azallaridan namunalar)
- 4) masal (I.V.Krilov, S.Mixalkov, M.Xudoyqulov, A.Obidjon va h.k.)
- 5) monolog (biron bir p’esadan qahramon monologi)
- 6) she’r
- 7) raqs
- 8) hayvonot olami (hayvonot xulq-atvori) - kuzatishlar asosida etyud

9) yakka etyud - (abituriyentning yakka o'zi bilan sahnada sodir bo'layotgan so'zsiz voqea asosida ko'rinish);

Bundan tashqari abituriyent qiziqqan soha yoki janr bo'yicha o'zining tayyorlab kelgan mustaqil ijodiy ishini ham namoyish etishi mumkin. Masalan:

1. Plastika
2. Pantomimo
3. Buyumlar jonlanishi asosida etyud
4. Parodiya (taqlid san'ati)
5. Musiqa san'ati

Abituriyent bilimiga qo'yiladigan talablar

Aktyorlik mahorati fanidan abituriyent ijodiy (aktyorlik) va qo'shiqchilik qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Abituriyentning ijodiy salohiyati va sahnaviy tarovati (insoniy jozibadorligi, xislati, tabiati, yoshi, tashqi ko'rinishi va ichki madaniyati, hayotiy tajribasi, tasavvurining rang-barangligi, ta'sirchanligi, hayotiy voqea va hodisalarga munosabati va ularni sahnada aks ettira olish salohiyati mavjud bo'lishi kerak.

An'anaviy qo'shiqchilik va Vokal fanlaridan - musiqiy savodi, eshitish qobiliyati va ritm, an'anaviy qo'shiqchilik ijrosi, ovoz tembri hamda diapazoni, musiqali dramalardan ariya ijrosining talabga javob berishi tekshiriladi.

Sahna nutqi fani bo'yicha abituriyentni sinash davrida sahna nutqi kafedrası pedagoglari tomonidan uning ovozi va nutqini tekshirish amaliy tarzda o'tkaziladi. Sog'lom ovozning mavjudligi, talaffuzning tozaligi, ravonligi, burroligi, aniqligi (nutq a'zolaridagi organik va noorganik kamchiliklarning yo'qligi) o'rganiladi. Sahna nutqi - o'qishga kirayotgan shaxsning ijodiy maylini aniqlashga, teatr va kino sohasida kelajakda nutqi bo'yicha bilimlarini to'g'ri ishlata olishiga, asosiy ko'nikmalarga to'g'ri moslasha olishini aniqlashga imkoniyat yaratadi.

Kasbiy (ijodiy) imtihonlar quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

“An'anaviy qo'shiqchilik”, “Vokal” va “Sahna nutqi” fanlari bo'yicha

1.	Abituriyentni musiqiy eshitish salohiyatini tekshirish	0-5
2.	An'anaviy qo'shiqchilik ijrosi va sozandalar bilan birgalikdagi uyg'unlik	0-25
3.	Abituriyentning musiqiy savodxonligi	0-5
4.	Ovoz diapazoni	0-5
5.	Vokal asarlari ijrosi jarayonida konsertmeyster bilan birgalikdagi uyg'unlik	0-5
6.	Musiqali dramalardan ariya ijrosi	0-5

7.	Talaffuzning tozaligi, ravonligi, burroligi, aniqligi (nutq a'zolarida organik va noorganik kamchiliklarning yo'qligi)	0-5
8.	Ovozning sog'lomligi va jarangdorligi	0-5
9.	Nutqiy ifodaviylik va ta'sirchanlik (nutqiy eshitish qobiliyatining mavjudligi)	0-5
10.	Badiiy so'z ijrochiligi mahorati	0-5
11.	Badiiy va she'riy asarlar ijrosida tasavvurning mavjudligi (mutolaa qilish savodxonligi)	0-5
12.	G'azal - aruz ijrosi mahorati	0-18
Jami:		93

Aktyorlik mahorati fani bo'yicha

№	Talabning mazmuni	Maksimal ball
1.	Abituriyentning ijodiy salohiyati, ichki madaniyati, ijodiy tassavvurining rang-barangligi, ta'sirchanligi	0-3
2.	Abituriyentning sahnaviy tarovati, jozibadorligi, tashqi ko'rinishining nuqsonlardan xoli ekanligi	0-3
3.	Dunyoqarashi (ijtimoiy – siyosiy, madaniy, adabiyot, san'at sohasiga oid bilimlar darajasi)	0-3
4.	Sahna madaniyati	0-3
5.	Ijro uslubi va mahorati (qo'shiq, she'r, g'azal, monolog, masal, hikoya)	0-8
6.	Ijro mahoratidagi ta'sirchanligi, tabiiyligi, o'ziga xosligi	0-5
7.	Sahnaviy sezgi (sahnaviy ko'rish, eshitish va idroklash) qobiliyati	0-5
8.	Abituriyentning sahnaviy tasavvuri, berilgan shart-sharoitda tabiiy xatti-harakat qilish qobiliyati, sahnaviy ishonch layoqati	0-4
9.	Abituriyentning sahnaviy plastikasi, raqs (nafis harakat, tana harakatlarining ifodaviy ta'sirchanligi, ma'nodorligi)	0-4
10.	Abituriyentning improvizatsiyaga moyilligi	0-5
11.	Ariya, maqom, katta ashula, klassik qo'shiqlarning mahoratli ijrosi. Etyud ijrosi	0-12
12.	Odob-axloqi, muomala madaniyati va estetik didi	0-4
13.	Abituriyentning musiqani eshitishini (sluhi)ni tekshirish	0-4
Jami:		63

Kasbiy (ijodiy) imtihonlarni o'tkazish tartibi

60211100 – Aktyorlik san'ati (maqom teatr aktyorligi) bakalavriat ta'lim yo'nalishiga hujjat topshirgan abituriyent jadval asosida belgilangan kunlarda "Aktyorlik mahorati", "An'anaviy qo'shiqchilik", "Vokal" va "Sahna nutqi" fanlaridan yagona ijodiy imtihon oluvchi hay'at a'zolaridan iborat (barcha fanlardan bir komissiya a'zolari guruhi tuzuladi, chunki "aktyorlik mahorati"ning ixtisoslik xususiyatlarini hisobga olgan holda aktyorlik mahorati o'qituvchisi bilan birgalikda abuturiyentni an'anaviy qo'shiqchilik, vokal va sahna nutqi bo'yicha qobiliyatlari tekshiriladi) guruhga ijodiy imtihon topshiradi. Qabul komissiyasi tomonidan shakllantirilgan guruhlar 30 nafar abituriyentlardan iborat bo'lib, kasbiy (ijodiy) imtihonlar maxsus qurollar bilan jihozlangan auditoriyalarda o'tkaziladi.

Kasbiy (ijodiy) imtihon raisi, kurs oluvchi pedagog, an'anaviy qo'shiqchilik, nutq, vokal hamda raqs mutaxassislarining tekshiruvi bilan o'tkaziladi. Sog'lom ovozning mavjudligi, ijodiy salohiyatga egaligi, organik yetishmovchiliklarining yo'qligi o'rganiladi.

Apellyatsiya tartibi

Abituriyentlar kasbiy (ijodiy) imtihon natijalari bo'yicha institut qabul komissiyasining apellyatsiyalar bilan ishlash hay'atiga natijalar e'lon qilingan kundan boshlab 24 soat davomida murojaat qilishlari mumkin.

Murojaat mazmuni faqat o'zining ballari haqida bo'lsa qabul qilinadi, boshqa abituriyentlar haqida yozilgan shikoyat arizalari qabul qilinmaydi.

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari

1. Yorbekov. E. Sahna nutqi (O'zbek mumtoz she'riyati). "Fan ziyosi" nashriyoti-T.: 2023.
2. Qobilov N. Aktyorlik mahorati –"Navro'z" nashriyoti-T.: 2020.
3. Qobilov N, Muhammadiyev Sh. Aktyorlik mahorati. Darslik. "Fan va ta'lim poligraf" nashriyoti – T.: 2022.
4. Muhamedova G, Usnatov R. Aktyorlik mahorati. "Navro'z" nashriyoti – T.: 2020.
5. Djon Benedikt. Aktyorning o'z ustida ishlashi (K.S.Stanislavskiy) - 2-qism. Routledge .2008.
6. Lenard Petit. For the Actor (Aktyor texnikasi)-Taylor & Francis, 2009.
7. Usnatov R. Aktyorlik sheberligi. – Navro'z nashriyoti. T.: 2020.
8. Yorbekov E. Aktyorlik mahorati. – Navro'z nashriyoti-T.:2019.

Internet saytlari

1. www.ziyonet.uz
2. www.infocom.uz
3. www.uzreport.com

**60211100-Aktyorlik san'ati (maqom teatr aktyorligi) ta'lim
yo'nalishidagi" Kasbiy (ijodiy) imtihonlar dasturi va baholash mezonlari"
professor v.b R.Usnatov, dotsent Sh.Muhammadiyevlar tomonidan tuzilgan
dasturiga
TAQRIZ**

Bo'lajak musiqiy aktyorlarni qabul qilish, yuqori malakali kadrlar talabiga da'vogarlar kasbiy (ijodiy) imtihonini o'tkazish juda muhim ahamiyat kasb etadi. 60211100-Aktyorlik san'ati (maqom teatr aktyorligi) yo'nalishiga hujjatlarni qabul qilish va kirish imtihonlar "O'zbekiston Respublikasi oliy o'quv yurtlariga qabul qilish qoidallari"ga muvofiq o'tkaziladi.

Ixtisoslik bo'yicha kirish imtihonlar har bir ixtisoslik uchun ta'kidlangan qabul talablariga muvofiq ravishda o'tkaziladi. Ixtisoslik bo'yicha imtihon o'tkazilishining ketma-ketligi har bir oliy o'quv yurtining qabul komissiyasi tomonidan o'rnatiladi va har yili qabul qilish qoidallari ko'rsatiladi.

Mazkur ta'lim yo'nalishini bitirganlar professional teatrlarda, madaniyat va san'at muassasalarida, madaniyat boshqarmalarida ixtisoslikka mos lavozimlarda ishlashi mumkin.

Dasturdan joy olgan fanlar bo'yicha nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar teatr va san'atning boshqa sohalariga, malaka talablari va namunaviy dasturlar asosida aktyorlar egallashi lozim bo'lgan talablar asosida barcha tizimlarga va barcha talablarga mos keladi.

Yuqoridagilardan hulosasi qilib 60211100-Aktyorlik san'ati (maqom teatr aktyorligi) ta'lim yo'nalishi sohasida OTMga kirish uchun tuzilgan mahsus dasturni amaliyotga tavsiya etaman.

**“Estrada va ommaviy tomoshalar
san'ati” kafedrası professori, san'atshunoslik
fanlari nomzodi**

M.R.Yusupova

**60211100-Aktyorlik san'ati (maqom teatr aktyorligi) ta'lim
yo'nalishidagi "Kasbiy (ijodiy) imtihonlar dasturi va baholash mezonlari"
professor v.b R.Usnatov, dotsent Sh.Muhammadiyevlar tomonidan tuzilgan
dasturiga tashqi
TAQRIZ**

Dasturini tuzishda mualliflar sohaning o'ziga xos yo'nalishlari, usul va uslublari aniq ko'rsatib o'tganlar. O'qishga kirayotganlar ijodiy va tashkiliy ishlarga qobiliyatli hamda yuksak ijodkorlik, ijrochilik, tashkilotchilik yo'nalishidagi fikrlash qobiliyatiga, asarni tanlash va sahnalashtirilishida zaruriy jihatlarni bilish, tushunish, his qilish qobiliyatiga ega bo'lishi talablari dasturda keltirilgan.

Dastur ijro etiladigan asarlar bir-biridan janr va mazmuni bo'yicha ajralib turishi kerakligi, bu narsa abituriyentning qobiliyatini va ijodiy diapazonining kengligini chiqarishga imkoniyat yaratilishiga qaratilgan, mualliflar yetuk mutahassis kadr tayyorlashda zarur bo'lgan boshqa talablarni ham qamrab olishga xarakat qilganlar.

O'qishga kiruvchi shaxs uchun dasturdagi barcha talablar sodda va tushunarli qilib tuzib chiqilgan.

Aktyorlik mahorati fanining yordamchi fanlari bo'lmish an'anaviy qo'shiqchilik, sahna nutqi va vokal fanlarining talablari ham aniq ishlab chiqilgan. Mazkur fanlar Aktyorlik mahoratining fundamental fani xisoblanadi. Sanab o'tilgan jixatlarni amaliy nuqtai nazardan o'rganmay turib aktyorlik mahoratiga ega bo'lish mumkin emas.

Dastur "Musiqali teatr san'ati" kafedrası professor v.b R.Usnatov, dotsent Sh.Muhammadiyevlar tomonidan ishlab chiqilgan. Ushbu "Kasbiy (ijodiy) imtihonlar dasturi va baholash mezonlari" dasturini mutaxassis sifatida barcha talablarga mos keladi deb hisoblayman va uni tasdiqlash uchun tavsiya qilaman.

**O'zbekistonda xizmat
ko'rsatgan artist**

A.S.Bekjonov

